

ELŐSZÓ

A házigazda Bölcsészettudományi Kutatóközpont (a Magyar Tudományos Akadémia Kiváló Kutatóhelye) nevében sok szeretettel és tisztelettel köszöntöm önöket a „Hadak útján»: A népvándorlások fiatal kutatóinak 29. konferenciájá”-n, amelyet ezúttal a Bölcsészettudományi Kutatóközpont Magyar Őstörténeti Témacsoportja és a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Magyar Őstörténeti és Honfoglalás Kori Régészeti Tanszéke közösen szervezett és rendez meg ma és holnap.

A fiatal népvándorlás koros kutatók (régészek, történészek, antropológusok, zoológusok, néprajzosok) *nemzedéki* alapon szerveződő rendezvénysorozata 1990-ben Szentesen kezdődött, s egyetlen esztendő (2009) kivételével rendszeresen és azóta sem csökkenő érdeklődés közepette tartották meg.

Az elhatározás egyfajta generációs dacból született, melynek háttérében az *önazonosság* megtalálása és az *önismeret* elmélyítésének igénye húzódott meg; s ami legalább ennyire fontos volt: hogy számukra is legyen hely a Nap alatt. Ez a törekvés persze elmondható minden kutatási terület minden kori ifjútörökjeire – ahogyan példaként szolgáltak az őskoros, a római koros és a középkori kutatókat folytató társaik számára is. De említettem a fiatal doktoranduszok napjainkban divatos különféle szerveződéseit és publikációs fórumait is.

Kezdetben ugyan sokféle hozzáállással találkozhattak az idősebb generáció részéről, ám az eredmény őket igazolta: maguknak éves gyakorisággal ismétlődő, szinte kötelező megmérettetést, szakmai *vitafórumot*, egyszersmind tudományos *publikációs* lehetőséget teremtettek.

A rendezvény bejárta az ország számos városát, régióját: eddig 26 települést érintett (Visegrád, Szegeden és Budapesten kétszer-háromszor is megfordult), s két ízben mai határainkat is átlépte (Nagyvárad, Révkomárom).

Az elhangzott előadások ma már kutatástörténeti jelentőségű kötetekben váltak a Kárpát-medencei népvándorlás kor és magyar honfoglalás kor gyakran hivatkozott műveivé. Az eddig rendezett 28 konferencia anyagából 21 kiadvány született (egyszer dupla kötettel), bár néha 2-3-5 évet is kellett várni rájuk, és anyagi vagy szervezési okok miatt

csak öt alkalommal kellett végleg lemondani az adott évi termés publikálásáról. Mint a házigazda BTK főigazgatója csak annyit mondhatok önöknek, hogy kutatóközpontunk stratégiai feladataként számon tartott kiadási tevékenysége garanciát jelent arra, hogy ebben az esetben is tartalmas és közeli publikációra számíthatnak a konferencia résztvevői. Ezt annál is inkább megígérhetem, hiszen egyszer, ebben az összetételben, már közreműködtünk az egyik soros konferencia (az esztergomi, 24.) létrehozásában, s a kötet Türk Attila főszerkesztésében, a MŰT sorozatában annak rendje s módja szerint meg is jelent.

Engedjék meg, hogy a konferenciasorozattal kapcsolatban megosszam önökkel három-négy megfigyelésemet. Az egyik az, hogy a generációs jelleg az idő múlásával láthatólag oldódott. Ahogy a sorozat kivívta magának a remélt tekintélyt, úgy tértek vissza a „kiöregedett” vagy jelentkeztek be 35 évnél idősebb kollégák is, mert a „Hadak útján” menetelni rangot jelentett. (Zárójelben: az idők során az alapító atyák azért szépen lassan kiváltak, az állandóságot egyedül az örökös elnök, az örökifjú Tomka Péter képviseli. Példamutató tevékenységéhez ezúton is sok erőt kívánok!) Ahogy elnézem, a mostani konferencián is vannak bőven korhatáron túliak, s az a jó hagyomány is folytatódik, hogy a rendezvényen külföldi kollégák is előadnak.

A második megjegyzésem az, hogy noha kezdetől eléggé sokrétű, sokszínű volt a tematika, a mostanin szépen kirajzolódik az a tudománytörténeti jelentőségű változás, amit az archeogenetika fejlődése és csak a hunokéhoz vagy kalandozó magyarokéhoz hasonlítható betörése idézett elő.

Ehhez járul – s ez harmadik megjegyzésem –, hogy itt is megmutatkozik annak a régészeti paradigmaváltásnak a hozadéka, amit a keleti (orosz, ukrán, moldáv) tudományos (régészeti és archeogenetikai) kapcsolatok újjáélesztése, ill. kiépítése tett lehetővé, s amiért nem tudhatunk elegendő köszönetet mondani Türk Attilának és őt segítő kollégáinak, Mende Baláznak és másoknak, illetve a most mesterkurzust tartó moldáv kollégáknak. Az is nagy öröm számomra, hogy a MŰT révén a történettudomány is erős képviseléssel van jelen

a konferencián, miközben persze a súlypont továbbra is a régészeten van.

S végül egy némi közpolitikai aktualitással is bíró megjegyzés: a „Hadak útján” akkor indult el, amikor Európa történetének egyik legizgalmasabb, óriási változásokat hozó időszakába lépett, amikor megindult az újraegyesítés felé. Ezek a változások azonban, jóllehet az egész világra hatással voltak, az európai civilizáció keretein belül maradtak. Ebben a közegben a népvándorlás korral foglalkozni nem volt több egyszerű tudományos problémánál, amely aligha hozta lázba a nagyközönséget. Valószínűleg ma sem, pedig a téma mostanra akkoriban elképzelhetetlen aktuálpolitikai töltetet kapott, hiszen alapjában korunk alapkérdéseivel: a migrációval, a kultúrák találkozásával és keveredésével foglalkozik. Ez is csak azt bizonyítja, hogy a tudományon nem érdemes az azonnali hasznot számon kérni, de hosszú távon a komoly témák hasznossága mindig bebizonyosodik. A mai magyarok számára oly fontos alapkérdések, hogy honnan jöttünk, kik vagyunk stb., *par excellence* migrációs, kultúra-keveredési kérdések, amelyeket csak a különböző tudományágak hatékony együttműködésével lehet eredményesen vizsgálni. Mindezzel csak azt akarom mondani, hogy jó látni, miként érik be egy téma, kap a valaha is remélnél nagyon relevanciát, és segít nekünk nemcsak egyszerűen múltunkat jobban megismerni, de önismeretünket és identitá-

sunkat is szilárdabb alapokra helyezni. Olyan időkben, amikor sokan, nagy erővel ügyködnek hamis mítoszok kitalálásán és terjesztésén, ennek túl nem hangsúlyozható jelentősége van.

Végezetül köszönöm minden résztvevőnek, hogy eljött és előadást tart, kollégáimnak, kivált Türk Attilának, hogy megszervezte a konferenciát, Maróth Miklós elnök úrnak, hogy köszöntővel tisztel meg bennünket és jelenlétével segít növelni a rendezvény súlyát.

Külön örömmre szolgál, hogy a szervezők egyúttal felkaroltak további magyar őstörténettel és népvándorláskorral kapcsolatos hazai nemzetközi konferenciákat, és a jelen rendezvény kötetében látnak napvilágot a 2016 májusában nálunk rendezett „*New advances in early medieval archaeology in Bulgaria*” című bolgár–magyar és a 2016 novemberében Szegeden tartott „*Medieval Nomads – Sixth International Conference on the Medieval History of the Eurasian Steppe (Szeged, Hungary, November 23–26, 2016)*” konferenciák értékes régészeti tanulmányai is.

Budapest, 2019. november 15.

Fodor Pál
főigazgató

Bölcsészettudományi Kutatóközpont